

Negativ spiral. Erhvervsskoler og eksperter frygter, at kontanthjælpsreformen vil belaste uddannelserne yderligere med svage unge og skræmme de stærke bort. Forskere ser et presserende behov for pædagogisk opkvalificering, hvis den høje frafaldskurve skal knækkes.

80 procent opdragelse

AF NIKLAS HESSEL

Her er et snapshot af unges ulige uddannelseschancer i dagens Danmark: En erhvervsskole-elev med en mor, som står uden for arbejdsmarkedet, har i snit en 18 procent større sandsynlighed for at falde fra på uddannelsen end en studerende med ufraglærte, arbejdende forældre. De statistiske odds er endnu dårligere, hvis der måles i forhold til unge, som har en forælder med faglig uddannelse som eksempelvis tømrer. Den gruppe har omvendt en ti procent mindre sandsynlighed for at falde fra på erhvervsskolen end studiekammeraten med ufraglærte forældre.

Det viser ny forskning af Martin D. Munk, professor ved Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet, som statistisk har analyseret frafaldsårsager på ti tekniske skoler – cirka en fjerdedel af slagen herhjemme – med i alt 6.843 elever over tre år. Tallene afspejler den brudflade mellem stærke, målrettede elever og svage, fagligt underudrustede elever, som i disse år løber ned gennem de hårdt prøvede erhvervsskoler. Skolerne døjer med højt frafald – i 2011 var den samlede fuldførelsesprocent nede på 53, viser de seneste tal fra Uni-C – vigende søgning til erhvervsuddannelsen efter folkeskolen og et image som varmestue for uafklarede eller umotiverede unge. Eksperter og interesseorganisationer frygter, at regeringens forestående kontanthjælpsreform – der skal hive kontanthjælpsmodtagere under 30 år væk fra sofaen og ud på skolebænken – vil tippe balancen yderligere i retning af de uddannelsessvage, skræmme de fagligt stærke bort, og sende frafaldet på forsats himmelflugt.

»Groft sagt så er vinderne i erhvervsuddannelsessystemet unge fra en kernefamilie med fagligt uddannede forældre, mens de dårligst stillede er dem med forældre uden for arbejdsmarkedet. Og dybest set slås de to typer unge om at tegne systemet, nu hvor regeringen vil sende flere med en svag baggrund i uddannelse,« siger Martin D. Munk. Politikerne

risikerer at betale en høj pris, når man bruger erhvervsskolerne som socialpolitisk løftestang, pointerer han: »Man risikerer, at de dygtige løber skrigende bort i løbet af nogle år, og skolerne bliver Danmarks opsamlingssted for unge med sociale problemer. Det kan få uoverstigelige konsekvenser.«

92 procent af kontanthjælpsmodtagerne under 30 år er uden en erhvervskompetencegivende uddannelse – svarende til 46.400 – og regeringen skønner, at omkring en tredjedel af dem umiddelbart er »uddannelsesparate«. Det fremgår af reform-udspillet, at kommunerne bør »rykke indsatsen for unge fra jobcentret til de unges uddannelsesmiljø, fx på en erhvervsskole.« Men Lars Kunov, direktør for Danske Erhvervsskoler, mener, at grænsen efterhånden er nået for, hvor mange svage elever systemet kan håndtere. Han medgiver, at skolerne i nogen grad skal være med til at løfte socialpædagogiske udfordringer, men »det nytter ikke at smadre erhvervsuddannelserne, fordi man tror, de kan bruges til at løse sociale problemstillinger. Virksomhederne siger fra, og mange elever søger i stedet til det almene gymnasium.«

Hos Uddannelsesforbundet, der organiserer erhvervsuddannelsens undervisere, oplever man, at lærerne skal kunne klare at undervise stadig mere forskellige studerende: »Nogle er stjernedygtige, nogle går mere til SU end til undervisning, andre sidder med diagnoser og har måske gjort større indtryk på folkeskolen, end den har gjort på dem,« siger formand Hanne Pontoppidan, som også er bekymret for kontanthjælpsreformens effekter: »Hvis en erhvervsuddannelse var det mest oplagte for de unge kontanthjælpsmodtagere, så havde de nok kastet sig over den tidligere. Mange har jo gået på det ene grundforløb efter det andet, og de er altså ikke kun faldet fra på grund af mangel på praktikpladser.«

Udskramnings-længden

Foreløbig har børne- og undervisningsminister Christine Antorini forsøgt at dæmpe bekym-

ringerne ved at understrege, at kommunerne skal pege kontanthjælpsmodtagere, der ikke er erhvervsskoleparate, i retning af andre tilbud såsom opkvalificering i dansk eller en tur på erhvervsgrunduddannelsen (som primært består af praktik og i mindre grad undervisning på f.eks. VUC eller produktionsskoler). »I udspillet sikrer vi en styrket visitation for de unge på kontanthjælp. Hvis den unge ikke er i stand til at starte på en ungdomsuddannelse, skal kommunen tilbyde andre muligheder,« lyder det fra Antorini i et skriftligt svar til Weekendavisen. Regeringen barsler desuden med en fleksuddannelse til unge, der ikke er rustet til en almindelig ungdomsuddannelse, men lovforslaget om den nye uddannelse, der skulle være behandlet i foråret, er udskudt til efteråret.

Uanset hvor de »uddannelsesparate« kontanthjælpsmodtagere ender, står erhvervsskolerne allerede med et stort frafaldsproblem. Og måske skyldes det ikke kun umotiverede unge, men også undervisere, der ikke er tilstrækkeligt pædagogisk udrustede til at inkludere elever, som ikke kender tømrer-jargonen hjemmefra. Det mener ph.d.-studerende Arnt Louw Vestergaard fra Center for Ungdomsforskning, AU, der har lavet feltstudier på en tømreruddannelse med fokus på pædagogikken. »Der tales meget om frafald, men problemet handler ikke kun om elever, der dropper ud, men også om mekanismer, som skubber dem ud,« siger han. »Over en bred kam vil en styrkelse af det pædagogisk-didaktiske være godt givet ud. Spørger man eleverne om, hvad de efterlyser, så synes de typisk, at lærerne er fagligt dygtige, men det kan halte med formidlingen.«

I løbet af de første fem uger på en tømreruddannelse oplevede han mange indforståede fagbegreber, der ofte ikke blev pakket ud for eleverne. Et eksempel fra en instruktionstekst, der førte til en del hovedbrud i det sjak, Vestergaard indgik i: »Udskramnings-længden (l) måles

på skråstykket og afsættes langs vinkel-kanten på hulstykket og vinkles på 'hulsiden'. Forsat-dydden afsættes vinkelret på hulstykket, og udskramningen tilrids på begge sider.«

»Jeg har præsenteret arbejdsbeskrivelser på konferencer, hvor tømrerlærere bagefter kom og sagde, at det forstod de heller ikke,« siger Vestergaard. »Selvfølgelig skal man lære fagsproget, men hvis man får det professions-indforståede sprog smidt i hovedet fra starten, vil nogle elever tænke: jeg må være snotdum, når jeg ikke kan klare det her, for jeg hører jo heller ikke til i gymnasiet.«

Da der er tale om et kvalitativt studie, er Vestergaards resultater i sagens natur ikke repræsentative. Men overordnet er der ræson i at styrke erhvervsskolernes pædagogik, mener Christian Helms Jørgensen, lektor ved Institut for psykologi og uddannelsesforskning, RUC: »En meget stor del af lærerne på erhvervsskolerne er primært rekrutteret på grund af deres erhvervsfaglige erfaringer og har ikke pædagogiske forudsætninger for at håndtere de problemer, de stilles overfor,« siger Jørgensen, som understreger, at opkvalificering bør tage udgangspunkt i lærernes udfordringer i hverdagen og ikke teoribøgerne. Siden 2010 har nye lærere på erhvervsuddannelsen skullet igennem en pædagogisk diplomuddannelse – som afløste det tidligere pædagogikum – som kan tages på nogle måneder (fuldtid) eller på deltid over tre år.

Voksne mennesker

Nogle erhvervsskoler kører i dag særlige, udvidede forløb målrettet elever med faglige, personlige eller sociale vanskeligheder, som eksempelvis slås med ADHD-diagnoser eller misbrug. Det ømme spørgsmål er, hvornår det socialpædagogiske projekt fortrænger fagligheden. Lena Lippke, adjunkt hos Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet, har udført feltstudium på et udvidet forløb ved en teknisk skole og fortæl-

ler om store uenigheder i frokoststuen mellem undervisere på de særlige hold og på de ordinære forløb.

»Lærerne på de ordinære forløb er ofte uforstående overfor, hvorfor nogle kolleger sms'er elever for at sikre sig, at de står op – 'de er jo voksne mennesker' – eller hvorfor læreren arrangerer bowlingture for at sikre fællesskab på holdet,« siger hun. De kritiske røster taler om, at uddannelsen er blevet '80 procent opdragelse, 20 procent fag'.

Hos Danske Erhvervsskoler ser direktør Lars Kunov ikke den store redningskran i mere pædagogik: »Nu har man i flere år arbejdet intensivt med psykologer, morgenmadsordninger og lignende. Det har da hjulpet noget, men måske har det udviklet sig så meget, at fokus er gået fra de almindelige gode elever, og det kan vi ikke tåle.«

I stedet ønsker Danske Erhvervsskoler – Lederne at indføre en et- eller to-årig basisuddannelse, hvor elever kan snuse til forskellige fag og blive opkvalificeret, inden de lægger sig fast på en bestemt retning. Tanken er at gøre erhvervsuddannelsen mere attraktiv for unge, der ikke straks efter folkeskolen er parate til at lægge sig fast på en løbebane som elektriker eller kok og mindske risikoen for uovervejede uddannelsesvalg, der fører til frafald.

Undervisningsminister Christine Antorini vil ikke pege på en bestemt model, men er åben over for ideen om at skabe bredere indfaldsveje: »De 12 indgange til erhvervsuddannelserne kan være med til at afskrække unge, der gerne vil vælge gymnasiet, fordi man først skal vælge videre uddannelse senere. Der er måske behov for, at vi etablerer bredere indgange, hvor de uafklarede unge kan prøve flere erhvervsuddannelsesretninger, før de vælger endeligt. Det taler vi netop om nu med arbejdsmarkedets parter, elevrepræsentanterne og skolelederne.«

Ved vi for meget?

Information holder øje med sandhederne

I dag har vi alle adgang til en flod af gratis nyheder. Et abonnement på Information giver dig noget helt andet. Vi søger refleksioner. Vi stiller nye spørgsmål og bliver ved, indtil vi får nye svar. Information omdanner den passerende virkelighed til nye erkendelser.

Få nye erkendelser i fire uger gratis. Gå ind nu på information.dk/4ugergratis, ring 70 10 19 30 eller sms "TILBUD" til 1241.

Information udkommer mandag-lørdag. Tilbuddet gælder til 29.03.2013 og gælder kun husstande, der ikke har abonneret de seneste 12 måneder. Prøvetilbuddet er gratis og uforpligtende. Sms koster 0 kr. + alm. sms-takst, betales via mobilregning. Udbydes af Information, Store Kongensgade 40C, 1264 København. Avisen stopper automatisk efter de 4 uger. Ved levering til udlandet opkræves porto.

Information
mod nye erkendelser